

فهرست مطالب

1. در مورد این رهنمود 1
2. اعضای جامعه مدنی و فضای جامعه مدنی 3
- 1.2 سیستم حقوق بشر ملل متحد - در یک نگاه 5
3. شرایط برای کار آزاد و مستقلانه جامعه مدنی 7
- 1.3 محیط مساعد سیاسی و اجتماعی 7
- 2.3 چهارچوب مقرراتی پشتیبان 8
- 3.3 جریان آزاد اطلاعات 9
- 4.3 منابع و حمایت درازمدت 9
- 3.5 فضا های مشترک برای گفتگو و همکاری 9
4. چالش های فرا روی اعضای جامعه مدنی 14
- 1.4 اقدامات قانونی و حقوقی که مانع کار جامعه مدنی می شوند 14
- 2.4 اقدامات خودسرانه 15
- 3.4 آزار و اذیت، ارباب و یا انتقام جوئی های فراقانونی 16
5. من چی کاری می توانم بکنم؟ مراجعه به ملل متحد 21
6. منابع اسناد 28
7. تماس با ما 29

«عزم و راستکاری اعضای جامعه مدنی برای من، و شاید برای شما، حسی از تواضع، حسی از یک دین عظیم و قوی که بر دوش ما است، و اراده برای ادامه کار در جهت تأمین کرامت و حقوق یکسان برای همه انسانها را به بار می آورد.»

زید رعدالحسین

کمشنر عالی حقوق بشر ملل متحد

اکتوبر 2014

1. در مورد این رهنمود

آزادی بیان، انجمن ها و گردهمائی های صلح آمیز و حق مشارکت در امور اجتماعی از آن دسته حقوق انسانی است که به مردم اجازه تشریح دیدگاه، شکل دهی دیدگاه های تازه و پیوستن با دیگران برای مطالبه حقوق شان را می دهد. از طریق استفاده از همین آزادی های اجتماعی است که می توانیم در مورد توسعه اقتصادی و اجتماعی خویش تصمیم آگاهانه اتخاذ کنیم. از طریق این حقوق است که می توانیم در فعالیت های مدنی شرکت نموده و جوامع دموکراتیک را بسازیم. محدود نمودن این حقوق پیشرفت مشترک و دسته جمعی همه را به تحلیل می برد.

به سلسله رهنمود های دفتر کمشنر عالی حقوق بشر، این ششمین رهنمود عملی حقوق بشر برای جامعه مدنی می باشد و باید در قالب موضوع « گسترش دادن فضای دموکراتیک » که یکی از اولویت های موضوعی فعلی دفتر کمشنر عالی حقوق بشر می باشد، در نظر گرفته شود.

این رهنمود موضوعات مرتبط به کار اعضای جامعه مدنی را برجسته می نماید. رهنمود با تعریف واژه های «جامعه مدنی» و «فضای جامعه مدنی» آغاز شده و بعد مروری دارد بر شرایط و

محیط لازم برای ایجاد یک جامعه مدنی آزاد و مستقل بشمول معیار های بین المللی حقوق بشر برای آزادی بیان، انجمن و گردهمایی های صلح آمیز و حق مشارکت در امور اجتماعی.

در این رهنمود چند مثال آورده شده است که نشان می دهد چطور دولت ها و اعضای جامعه مدنی با هم کار نموده اند تا فضای لازم برای جامعه مدنی را ایجاد کنند تا جامعه مدنی بتواند کار خود را جهت ترویج استفاده از حقوق کامل بشری (مدنی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی) برای همه به پیش برد. موانع و محدودیت های فرا روی کار جامعه مدنی بشمول آزار و اذیت، تهدید و انتقام جویی علیه اعضای جامعه مدنی نیز مشخص شده اند. این رهنمود از اعضای جامعه مدنی دعوت می نماید تا بخاطر ترویج و حفاظت از فضای جامعه مدنی در سطح محلی از سیستم حقوق بشر ملل متحد کار بگیرند. معلومات در مورد منابع و تماس ها در آخر این رهنمود درج شده اند.

هدف اصلی این رهنمود کمک به آن عده از اعضای جامعه مدنی می باشد که تا هنوز با سیستم حقوق بشر ملل متحد آشنائی حاصل نکرده اند. تهیه این رهنمود از آغاز با دیدگاه ها و مشوره های اعضای مختلف جامعه مدنی پربار و غنی شده است.

2. اعضای جامعه مدنی و فضای جامعه مدنی

«اگر رهبران به مردم شان گوش ندهند، آنگاه صدای آنها ها را - در خیابان ها، چهار راه ها و یا طوری که به تکرار دیده ایم، در میدان های جنگ - خواهند شنید. اما راه بهتری هم وجود دارد. مشارکت بیشتر. دموکراسی بیشتر. سهم گیری و شفافیت بیشتر. این کار حد اکثر فضا برای جامعه مدنی را ایجاد می نماید.»

از سخنان بان کی مون- سرمنشی عمومی ملل متحد در یک
گردهمایی عالی در مورد حمایت از جامعه مدنی
تاریخ 23 سپتمبر 2013

این رهنمود اعضای جامعه مدنی را به عنوان افراد یا گروه هائی تعریف می نماید که بطور رضاکارانه در ساختار ها و اقدامات همگانی حول محور منافع مشترک، ارزش ها و اهدافی که با اهداف ملل متحد در مطابقت قرار دارند، سهم می گیرند: حفظ و برقراری صلح و امنیت، تحقق توسعه و ترویج و رعایت حقوق بشر.

کار ملل متحد برای بهبود زندگی ما ریشه در مسئله رعایت حقوق بشر دارد. و اعضای جامعه مدنی، طوری که در فوق تعریف شدند، از طریق محتوی یا ماهیت کارشان، چه بطور صریح و یا بطور ضمنی، تلاش می کنند که حقوق بشر را ترویج و محافظت نمایند.

اعضای جامعه مدنی آگاهی از حقوق را ترویج می نمایند، اجتماعات مردمی را در بیان نگرانی های شان کمک می کنند، استراتژی های را شکل می دهند و بر پالیسی و قوانین تأثیر می گذارند و روی حسابدهی تأکید می کنند. اعضای جامعه مدنی دیدگاه های مردم را جمع آوری نموده و آنرا به مراجع مربوطه سوق می دهند تا تصمیم گیری ها در مورد پالیسی های عامه بشکل کاملاً آگاهانه صورت گیرد. اعضای جامعه مدنی برای افرادی که در معرض خطر قرار داشته و آسیب پذیر اند، نیز در عرصه های مختلف خدمات عرضه می کنند.

«هر فردی حق دارد، بطور فردی یا همراه با دیگران، در راه ترویج و حمایت و تحقق حقوق بشر و آزادی های اساسی در سطوح ملی و بین المللی بکوشد.» (ماده 1، قسمت هائی از متن جهت تأکید، برجسته ساخته شده است).

اعلامیه حقوق و مسئولیت افراد، گروهها و نهادهای جامعه در ترویج و حمایت از حقوق بشر و آزادی های اساسی شناخته شده جهانی (قطعنامه شماره 53/144 مجمع عمومی)، که معمولاً به آن اعلامیه مربوط به مدافعین حقوق بشر گفته می شود.

به گونه مثال، اعضای جامعه مدنی شامل افراد ذیل می گردد:¹

¹ کار با برنامه حقوق بشر ملل متحد، کتاب رهنمود برای جامعه مدنی، دفتر کمشنر عالی حقوق بشر، 2008، p.vii.

- ◀ مدافعین حقوق بشر بشمول اعضای آنلاین؛
- ◀ سازمان های حقوق بشر (سازمان های غیر دولتی، انجمن ها، گروه های حامی قربانیان)؛
- ◀ ائتلاف ها و شبکه ها (مثلاً در ارتباط به حقوق زنان، حقوق کودکان یا مسایل محیط زیستی، حقوق زمین و حقوق همجنسگرایان و دوجنسی ها و غیره)؛
- ◀ افراد دارای معلولیت و سازمان های نماینده ی آنها؛
- ◀ گروه های برخاسته از اجتماعات مردمی (مردم بومی، اقلیت ها و اجتماعات روستایی)؛
- ◀ گروه های عقیدتی (کلیسا ها، گروه های مذهبی)؛
- ◀ اتحادیه ها (اتحادیه های صنفی و همچنین انجمن های حرفه ای مانند انجمن خبرنگاران، قضاوت و حقوقدانان و انجمن وکلای مدافع، انجمن های مهاجرین، اتحادیه های دانشجویی)؛
- ◀ جنبش های اجتماعی (جنبش های صلح، جنبش های دانشجویی و جنبش های طرفدار دموکراسی)؛
- ◀ افراد مسلکی که مستقیماً در تامین بهره مندی افراد از حقوق بشری شان سهم دارند (مانند، کارکنان بشردوستانه، حقوقدانان، داکتران و کارکنان صحت)؛
- ◀ اقارب و انجمن های قربانیان نقض حقوق بشر؛ و
- ◀ نهاد های عامه که فعالیت هایی را با هدف ترویج حقوق بشر انجام می دهند (مکاتب، دانشگاه ها و نهاد های پژوهشی).

اعضای جامعه مدنی به منظور حل مشکلات و رسیدگی به مسائلی که برای جامعه اهمیت دارند سعی و تلاش می کنند، مثلاً:

- مبارزه با فقر، فساد و نابرابری اقتصادی
- رسیدگی به بحران های بشری بشمول درگیری های مسلحانه
- ترویج حاکمیت قانون و حسابدگی
- ترویج آزادی های عامه
- تلاش در جهت تامین شفافیت بودجه های دولت
- حفاظت از محیط زیست
- تحقق حق توسعه
- توانمند سازی افراد متعلق به اقلیت ها و دیگر گروه های در معرض خطر
- مبارزه با هرگونه تبعیض
- حمایت از منع جرایم
- ترویج مسئولیت های مشترک اجتماعی و حسابدگی
- مبارزه با قاچاق انسان
- توانمند سازی زنان
- مبارزه با گفتار نفرت انگیز

- توانمند سازی جوانان
- تقویت عدالت اجتماعی و محافظت از مستهلکین
- عرضه خدمات اجتماعی

اعضای جامعه مدنی در تمام سطوح فعالیت می کنند: محلی، ملی، منطقوی و بین المللی.

فضای جامعه مدنی جایگاهی است که اعضای جامعه مدنی در داخل جامعه اختیار می کنند؛ محیط و چارچوبی است که در آن جامعه مدنی فعالیت می کند؛ و به رابطه میان اعضای جامعه مدنی، دولت، سکتور خصوصی و مردم عام نیز گفته می شود.

1.2 سیستم حقوق بشر ملل متحد - در یک نگاه

در کنار تأمین صلح و امنیت و کار در راستای تحقق انکشاف و توسعه در سراسر جهان، ترویج و حفاظت از کلیه حقوق بشری برای همه انسان ها یکی از سه رکن اساسی ملل متحد به شمار می آید. این موضوع در منشور ملل متحد و قانون بین المللی حقوق بشر تسجیل گردیده است.

ملل متحد سعی می نماید که حقوق بشر را به سه روش اساسی ترویج و محافظت کند:

1. دفتر کمشنر عالی حقوق بشر ملل متحد (OHCHR) نهاد پیشگام در درون ساختار سازمان ملل متحد می باشد که در راستای ترویج و حفاظت حقوق بشر کار می کند. این دفتر با موسسات تخصصی، صندوق های وجهی و برنامه های ملل متحد (مانند، سازمان جهانی صحت، سازمان مهاجرین ملل متحد، یونیسف، سازمان جهانی کار، یونسکو و غیره) کار می کند تا تاثیرات کار حقوق بشر را به حد اعظمی آن افزایش دهد.

2. معاهدات بین المللی حقوق بشر (میثاق ها و کنوانسیون ها) هیئت های کارشناسان مستقل یا نهاد های معاهدات را به منظور بررسی منظم و دوره یی چگونگی تطبیق مکلفیت های حقوق بشری کشور ها ایجاد شده است.

3. ارگان ها یا مجامع بین الدول مرکب از کشور های عضو ملل متحد به منظور بحث روی مسایل و وضعیت حقوق بشر ایجاد شده است. ارگان عمده و اساسی بین الدول برای این هدف، شورای حقوق بشر می باشد که کار آن، در میان سایرین، توسط کارشناسان مستقل بنام طرزالعمل ویژه و میکانیزمی بنام بررسی دوره یی جهانی حمایت می شود.

این سه عنصر مستقل اما متمم یک دیگر می باشند.

توضیحات مفصل در مورد این ارگان ها و میکانیزم ها را می توان در کتاب رهنمود تحت عنوان کار با برنامه حقوق بشر ملل متحد: رهنمودی برای جامعه مدنی (به بخش 6، منابع مراجعه شود) یافت. این کتاب راهنما به شش زبان رسمی ملل متحد و در فرمت سی دی در سیستم

اطلاعات دیجیتال قابل دسترس (DAISY) به زبان های انگلیسی و فرانسوی برای افراد نابینا نیز موجود می باشد.

کار دستگاه حقوق بشر ملل متحد با مشارکت اعضای جامعه مدنی پشتیبانی می شود. در سطح بین المللی، جامعه مدنی با فراهم آوری تخصص، آگاهی دهی، نظارت و گزارش دهی در مورد مسایل و تخلفات حقوق بشری با در عرصه حقوق بشر کمک و همکاری می کند. اعضای جامعه مدنی در ایجاد معیار های جدید حقوق بشر، میکانیزم ها و نهاد ها و در بسیج منابع و حمایت های مردمی از مسایل حقوق بشر کمک می کنند.

ابتکار های شورای حقوق بشر ملل متحد در مورد جامعه مدنی

شورای حقوق بشر ملل متحد چندین قطعنامه را که دارای اهمیت ویژه برای جامعه مدنی می باشد مانند آزادی بیان، آزادی انجمن و گردهمایی صلح آمیز، ارباب و انتقام جوئی و مدافعین حقوق بشر را تصویب نموده است. در سالهای 2013 و 2014، این شورا قطعنامه های 27/31 و 24/21 در مورد فضای جامعه مدنی را تصویب نمود و بدین ترتیب «اهمیت حیاتی مشارکت فعال جامعه مدنی، در تمام سطوح، در پروسه های حکومتداری، و در ترویج حکومتداری خوب، منجمله از طریق شفافیت و حسابدگی، در تمام سطوح، که برای ایجاد جوامع صلح آمیز، مرفه و دیموکراتیک امر لازمی می باشد» را تایید و تصدیق نمود.

مسئولین دولت در تعاملات منظم شان با اعضای جامعه مدنی در برابر آنها پاسخگو هستند.

تونس - جامعه مدنی با مشارکت در ایجاد پالیسی ها و قوانین جدید که برای حقوق بشر و دموکراسی ضروری است، نقش مهمی را در ساختار نوین این کشور ایفا نموده است. در ارتباط به ابتکارات اولیه در مرحله انتقال دموکراتیک با سازمان های جامعه مدنی مشورت صورت گرفت، مثلاً در ارتباط به فرمان عفو عمومی برای زندانیان عقیدتی و قوانین در مورد پیوستن به چهار معاهده بین المللی (کنوانسیون بین المللی حفاظت افراد در برابر ناپدید کردن اجباری، پروتکول اختیاری به میثاق بین المللی حقوق سیاسی و مدنی، پروتکول اختیاری به کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتار ها یا مجازات ظالمانه، غیر انسانی یا اهانت آمیز و اعلامیه رم به دادگاه بین المللی جرایم). سازمان های جامعه مدنی در ایجاد نهاد های مهم دموکراتیک سهم گرفتند که این نهاد ها قانون جدید انتخاباتی و قانون جدید آزادی تجمعات که شامل حکمی درباره تمویل سازمان های غیر دولتی از جانب دولت و همچنین تمویل از خارج از کشور نیز می باشد را تصویب نمودند. در تونس از زمان تصویب قانون جدید در سپتامبر 2011 تاکنون، چندین هزار انجمن تأسیس شده است. نقش جامعه مدنی در انتخابات 2011 که اولین انتخابات دموکراتیک و شفاف در تونس بود، حیاتی بود. برای اولین بار بیش از 10 هزار فعال جامعه مدنی برای نظارت در انتخابات مجلس قانونگذاران با حمایت جامعه بین المللی بسیج شدند. جامعه مدنی، به ویژه سازمان های مدافع حقوق زنان برای گنجاندن حق برابری کامل زن و مردان در متن پیش نویس قانون اساسی که در جنوری 2014 با اکثریت مطلق در مجلس قانونگذاران تصویب شد، تلاش و فعالیت نمودند.

خلاصه ی بحث گروهی شورای حقوق بشر در مورد اهمیت ترویج و حفاظت فضای جامعه مدنی،

A/HRC/27/33

2.3 چهارچوب مقرراتی پشتیبان - قوانین، قواعد و مقررات اداری همه در موازات

با معیار های بین المللی قرار داشته و از فعالیت های جامعه مدنی حمایت می کنند. دسترسی اعضای جامعه مدنی به عدالت، نهاد های مستقل و موثر حقوق بشر ملی و دسترسی به میکانیزم های بین المللی حقوق بشر همه اجزای جدایی ناپذیر این چارچوب بشمار می آیند. پالیسی ها و قوانین سالم و بی عیب ضروری اند، اما اگر بصورت درست تطبیق نشوند، بی اثر خواهند بود.

در کشور **اسلوانی** حق آزادی انجمن از همه انجمن ها بشمول انجمن های ثبت نشده حفاظت نموده و این امکان را میسر ساخته است که افرادی که در انجمن های ثبت نشده سهم دارند می توانند هرگونه فعالیت بشمول مشارکت در تجمعات صلح آمیز داشته باشند.

گزارش گزارشگر ویژه ملل متحد در مورد آزادی تجمعات صلح آمیز و انجمن ها، A/HRC/20/27
قوانین در کشور های **لبنان** و **مراکش** کسب اجازه از مقامات قبل از اینکه اعضای سازمان های جامعه مدنی منابع مالی داخلی یا خارجی دریافت کنند را لازمی نمی داند.

گزارش گزارشگر ویژه حقوق بشر در مورد آزادی تجمعات صلح آمیز و انجمن ها A/HRC/20/27

3.3 جریان آزاد اطلاعات - دسترسی آزاد به ایده ها، اطلاعات، گزارشات، ابتکارات و تصامیم به اعضای جامعه مدنی این امکان را می دهد که در مورد مسایل آگاهی داشته؛ نگرانی ها را مورد غور و بررسی قرار داده؛ در فعالیت ها بطور سازنده سهم گرفته و در یافتن راه حل ها کمک کنند.

4.3 منابع و حمایت درازمدت - اقدامات برای ایجاد ظرفیت برای صدا های در انزوا قرار گرفته، تضمین دسترسی به منابع، مراکز برای جلسات و تکنولوژی برای همه اعضای جامعه مدنی.

در کشور **کرواسی** دولت در سال (2007) قانون «عملکرد خوب، معیار ها و شرایط اختصاص منابع برای برنامه ها و پروژه های انجمن ها» را تصویب نمود و این قانون قواعد شفاف، اساسی و طرزعمل ها برای مسئولین دولتی در تمام سطوح دولت را جهت توزیع منابع مالی عامه فراهم نموده است.

مرکز اروپایی برای قانون غیرانتفاعی (ECNL)، تمویل مالی عامه برای سازمانهای جامعه مدنی: روش خوب در اتحادیه اروپا و حوزه غربی بالکان، 2011.

3.5 فضا های مشترک برای گفتگو و همکاری - فراهم ساختن فضائی برای جامعه مدنی در پروسه های تصمیم گیری.

در کشور مالدیوف در سال 2014، دولت از یک تجمع پنج روزه برای حامیان حقوق زنان حمایت کرد تا با تشریح تجربیات منطقوی با دیگر انجمن های غیر دولتی منطقوی و سازمان های بین المللی مسئله تأمین برابری جنسیتی در یک چارچوب اسلامی را مورد بحث قرار دهند.

در مکزیکو قانون سال 2012 برای حفاظت از مدافعین حقوق بشر و خبرنگاران تصریح می کند که یک میکانیزم ملی برای رسیدگی به تهدید ها علیه مدافعین حقوق بشر و خبرنگاران ایجاد شود. پیش نویس این قانون با مشارکت اعضای جامعه مدنی و کنگره آن کشور و با حمایت انجمن های غیر دولتی بین المللی و سازمان ها و دفتر کمشنر عالی حقوق بشر ملل متحد در مکزیکو تهیه شد.

در نپال در سال 2010، قانون تعبیه بر اساس طایفه و نجاست با مشارکت جامعه مدنی، کمیسیون ملی دالیت و دفتر کمشنر عالی حقوق بشر ملل متحد در آن کشور تسوید گردید. این قانون در ماه می 2011 تصویب شد.

در نیوزیلند در سال 2011، لایحه ی معلولیت با مشارکت انجمن معلولین تسوید گردید.

گزارش گزارشگر ویژه حقوق بشر در مورد آزادی تجمعات صلح آمیز و انجمن ها A/HRC/20/27

در جمهوری کوچک وانواتو در سال 2013، دولت یک کمیته بررسی دوره ای جهانی (UPR) را ایجاد نمود که معاون آن از سوی انجمن های غیردولتی وانواتو معرفی شد. علاوه برآن، نماینده جامعه مدنی در کمیته ملی حقوق بشر (NHRC) حضور دارد که این ارگان موظف است امور گزارشدهی در مورد تحقق مکلفیت های حقوق بشر در وانواتو و ایجاد نهاد ملی حقوق بشر در این کشور را هماهنگ کند. در سال 2013، با سازمان هائی که با افراد معلول کار می کردند در زمان تهیه پیش نویس گزارش به کمیته حقوق افراد معلول مشورت همه جانبه صورت گرفت.

معیار های حقوقی بین المللی مربوط به کار جامعه مدنی

محیط مصئون و مساعد برای کار جامعه مدنی باید از سوی یک چارچوب حقوقی ملی قوی که براساس قانون بین المللی حقوق بشر تهیه شده باشد، حمایت شود.

آزادی های بیان، انجمن ها، گردهمایی های صلح آمیز و حق مشارکت در امور عامه از جمله حقوقی اند که امکان بسیج مردمی را برای آوردن تغییرات مثبت فراهم می کنند. هر شخص، چه بصورت انفرادی یا همراه با دیگران، باید از این حقوق برخوردار باشد. این ها جزو اساسات جامعه مدنی بشمار می آیند.

اکثر اسناد مهم حقوق بشر بین المللی دربر گیرنده قواعد و احکامی اند که بصورت مستقیم به حفاظت از آزادی های عامه ارتباط دارند و در همه ی این اسناد به اصل عدم تبعیض اشاره شده است.

- ◀ اعلامیه جهانی حقوق بشر (ماده های 19، 20، 21)؛
 - ◀ کنوانسیون بین المللی حقوق سیاسی و مدنی حق آزادی بیان افکار، گردهمایی صلح آمیز و انجمن و مشارکت در زندگی عامه را تصریح نموده است. (ماده های 19، 21، 22 و 25)؛
 - ◀ کنوانسیون بین المللی حقوق فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی حق تشکیل یا مشارکت در یک اتحادیه صنفی و در زندگی فرهنگی را تسجیل نموده است. (ماده های 8 و 15)؛
 - ◀ کنوانسیون منع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان حق مشارکت زنان در زندگی فرهنگی، اقتصادی و سیاسی را تسجیل نموده است. (ماده 3)؛
 - ◀ کنوانسیون منع همه اشکال تبعیض نژادی؛ هرگونه تبعیض در ارتباط به آزادی بیان، گردهمایی و انجمن ها و انجام امور عامه را منع قرار داده است. (ماده 5)؛
 - ◀ کنوانسیون حقوق طفل نیز آزادی بیان، انجمن ها و گردهمایی صلح آمیز را تصریح کرده است (ماده های 13 و 15)؛
 - ◀ کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت حق آزادی دیدگاه و بیان و حق دسترسی به معلومات، مشارکت در زندگی سیاسی و اجتماعی و زندگی فرهنگی را تضمین نموده است (ماده های 21، 29 و 30)؛
 - ◀ کنوانسیون بین المللی حفاظت همه افراد در برابر ناپدید کردن اجباری حق تشکیل یا مشارکت آزادانه در انجمن ها و سازمان های را می دهد که قصد شناسایی شرایط ناپدید شدن اجباری و معلوم نمودن سرنوشت افراد ناپدید شده و کمک به قربانیان ناپدید شدن های اجباری را دارند. (ماده 24)؛ و
 - ◀ کنوانسیون بین المللی حفاظت از حقوق کاگران مهاجر و اعضای خانواده آنها، حق ایجاد انجمن و تجمعات را تسجیل کرده است. (ماده 26)
- آزادی بیان، آزادی انجمن ها و گردهمایی های صلح آمیز و حق مشارکت در امور عامه وسیله ی لازم برای استفاده از خیلی از حقوق اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و مدنی محسوب می شود. این حقوق به زنان، مردان و کودکان این امکان را می دهد که در فعالیت ها به مقصد آوردن تغییرات بهتر اجتماعی مشارکت نمایند.

آزادی بیان. آزادی بیان دربر گیرنده حق مطالبه، دریافت و ارسال هرگونه معلومات و نظریات می باشد. حق آزادی بیان شامل معلومات و نظریات در مورد گفتمان های سیاسی و دینی، امور عامه، حقوق بشر و همچنین آزادی های فرهنگی و هنری می شود. حیطة آزادی بیان در بر گیرنده اظهاراتی نیز می باشد که شاید به شدت اهانت آمیز تصور شوند، ولی چنین اظهارات تابع محدودیت هائی می باشند (مثلاً، پلان عمل رباط برای منع تبلیغ برای نفرت ملی، قومی یا

مذهبی که تحریک کننده تبعیض، خشونت یا خصومت می باشد، 5 اکتوبر 2012). همه اشکال آزادی بیان و وسیله توزیع و تکثیر آن ها محفوظ می باشند: زبان گفتاری، نوشتاری یا اشاری و بیانات غیر کلامی بصورت تصاویر و اشیای هنری. بیان یک موضوع از طریق کتاب، روزنامه، نشریه، پوستر، کارتون، بنر، لباس و توابع حقوقی ممکن می باشد. این آزادی شامل همه اشکال بیان اندیشه و نظریات از طریق مواد تصویری- شنیداری، الکترونیکی و اینترنتی می باشد.

آزادی انجمن: انجمن به هرگونه گروه های افراد یا نهاد هایی گفته می شود که منافع مشترک شان را بصورت دستجمعی، بیان، ترویج، دنبال یا دفاع می کنند. نمونه های آزادی انجمن شامل پیوستن یا مشارکت - یا عدم مشارکت - در نهاد های جامعه مدنی، کلوب ها، کوپراتیف ها، موسسات غیر دولتی، انجمن های مذهبی، احزاب سیاسی، اتحادیه های صنفی، بنیاد ها یا انجمن های اینترنتی می گردد. «برای وجود و فعالیت موثر هرگونه انجمن صرفنظر از اینکه بزرگ یا کوچک باشد، توانایی آن در مطالبه، کسب و استفاده از منابع ضروری شمرده می شود. حق آزادی انجمن دربرگیرنده حق مطالبه، دریافت و استفاده از منابع - انسانی، مادی و مالی- از مراجع داخلی، خارجی و بین المللی می گردد». (A/HRC/23/39، بند 8)

آزادی تجمعات صلح آمیز. اجتماع صلح آمیز به معنی یک گردهمایی موقت بدون خشونت در یک محیط شخصی یا عمومی برای یک هدف خاص می باشد. این آزادی شامل تظاهرات، اعتصاب ها، راه پیمائی ها ویا تحصن ها می شود.

حق مشارکت در امور عامه. اجرای امور عامه یک موضوع وسیعی است مربوط به استفاده از قدرت سیاسی بخصوص استفاده از صلاحیت های قانونی، اجرایی و اداری می شود. این امر همه عرصه های مدیریت عامه و تشکیل و اجرای پالیسی ها در سطح بین المللی، ملی، منطقوی و محلی را دربر می گیرد. مشارکت در آن می تواند تصویب ویا تعدیل قانون اساسی، تسوید قانون و وضع پالیسی ها از طریق نماینده هائی که آزادانه انتخاب شده اند ویا بطور مستقیم ویا تصمیم گیری در مورد مسائل عامه از طریق همه پرسی، مشارکت در گردهمایی های مهم با قدرت های تصمیم گیری در مورد مسایل محلی باشد. حق آزادی انجمن بشمول حق تشکیل یا پیوستن به سازمان ها و انجمن های مرتبط به امور سیاسی یا عامه برای تحقق حق مشارکت در امور عامه ضروری می باشد.

عدم تبعیض. کلیه حقوق فوق الذکر بدون هیچ نوع تفکیکی براساس نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، دیدگاه سیاسی و غیره، هویت جنسیتی، منشاء ملی یا اجتماعی، دارایی، وضع تولد یا دیگر وضعیت ها برای همه تضمین شده است. این حقوق برای همه قابل تطبیق است از جمله برای زنان، کودکان، افراد بومی، افراد دارای معلولیت، افراد متعلق به گروه های اقلیت یا گروه های در معرض خطر انزوا یا محرومیت بشمول آن قربانیان تبعیض که به علت گرایشات و هویت جنسی شان مورد تبعیض قرار گرفته اند، افراد بدون ملیت منجمله افراد بدون تابعیت، پناهندگان یا مهاجرین و همچنین انجمن و گروه های ثبت نشده.

این معیار های بین المللی بر تمام قوه های دولت اعمال می گردد: یعنی قوه ی اجرائیه، مقننه یا قضائیه؛ سایر نهاد های عامه یا دولتی در هر سطوح باشد - ملی، منطقوی یا محلی. دولت مکلف است تا همه را در برابر اقدامات افراد خصوصی یا نهادی که مانع استفاده از آزادی های شان می شود، محافظت کند. دولت ها مسئولیت اصلی در قبال ترویج و حفاظت از این حقوق را به عهده دارند.

آزادی بیان، آزادی انجمن و گردهمایی های صلح آمیز با خود مکلفیت و مسئولیت های خاصی به همراه دارد و بنابراین استفاده از این حقوق میتواند تابع محدودیت هائی مشخص باشد. هرگونه محدودیت باید بر اساس قانون وضع شود و آن محدودیت برای رعایت حقوق یا حیثیت دیگران؛ ویا برای حفاظت امنیت ملی یا نظم عامه؛ ویا سلامت و روحیه عمومی لازم و ضروری باشد. اما این دلایل نمی توانند هرگز توجیه کننده هرگونه مانع در برابر حمایت و طرفداری از دموکراسی چند حزبی، اصول دموکراتیک و حقوق بشر بکار بروند.

کمیته حقوق بشر، توضیح عمومی شماره 34، ماده 19: آزادی بیان و عقیده، CCPR/C/GC/34؛ و توضیح عمومی شماره 25، ماده 25: حق مشارکت در امور عامه، CCPR/C/21/Rev.1/Add.7 گزارش های گزارشگر ویژه ملل متحد در مورد آزادی ها برای تجمعات صلح آمیز و انجمن ها، A/HRC/20/27 و A/HRC/23/39.

«هیچ یک از ما، به شمول دولت ها به تنهایی تمام واقعیت ها و بهترین نظریات را در اختیار نداریم و تمام دلایلی که مشکلی را که در صدد حل آن هستیم، خلق کرده است، را نمی دانیم. ما تنها و تنها می توانیم از دانش و خرد همگانی سود ببریم. بنابراین قبل از اینکه تصمیمی بگیریم باید به صدای همه گروه ها منجمله به صدای افراد به حاشیه رانده شده گوش بدهیم. به گونه مثال، کمیته حقوق بشر از طیف وسیعی از منابع مختلف معلومات بدست می آورد؛ یعنی از دولت ها، ملل متحد و جامعه مدنی. این کار کمک می کند تا ملاحظات و پیشنهادات نهایی مان را به شکل آگاهانه تهیه کنیم که این پیشنهادات گام های عملی برای دولت ها را مطرح می کند تا آنها با استفاده از آن قوانین و اقدامات شان را در مطابقت نزدیکتر با مکلفیت های شان بر اساس معاهدات حقوق بشری که تصویب نموده اند، قرار دهند.»

پروفسور سر نایجل رودلی- رئیس
کمیته حقوق بشر ملل متحد، اکتوبر 2014.

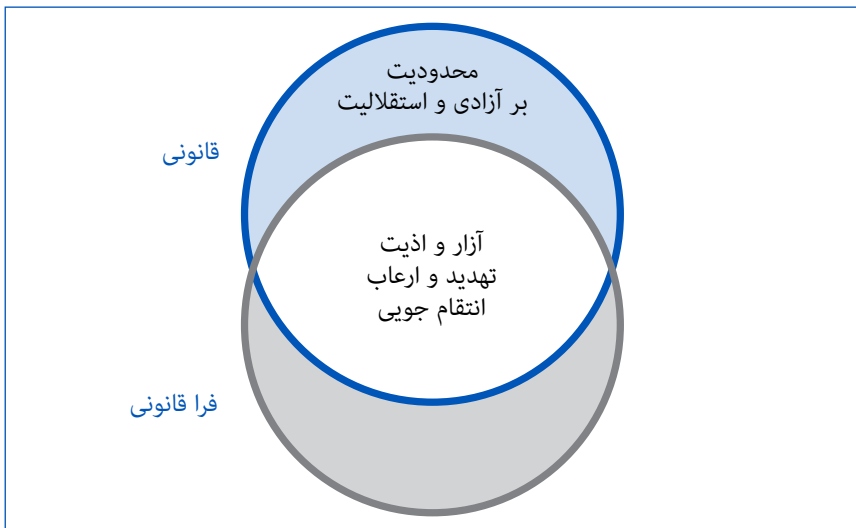

4. چالش های فرا روی اعضای جامعه مدنی

اعضای جامعه مدنی در سطح محلی، ملی، منطقوی یا جهانی می توانند با موانعی روبرو شوند که به هدف جلوگیری، کاهش، مختل سازی و یا نفی کردن تأثیرات فعالیت های مشروع آنها در برابر آنها به سبب اینکه آنها از موضع گیری ها، پالیسی ها و یا اعمال حکومت انتقاد می کنند و یا با آن مخالف اند، ایجاد می شود.

این موانع می تواند شامل وضع محدودیت ها در آزادی و استقلالیت اعضای جامعه مدنی و یا آزار و اذیت، تهدید، و انتقام جوئی از آنها شود.

راه های جلوگیری، کاهش، مختل نمودن یا نفی کردن تأثیرات کار جامعه مدنی

1.4 اقدامات قانونی و حقوقی که مانع کار جامعه مدنی می شوند

قوانین و مقررات می توانند آزادی و استقلالیت اعضای جامعه مدنی را به روش های ذیل محدود کنند:

- ◀ ملزم دانستن ثبت و راجستر، بدون اینکه سود مثبتی داشته باشد (مثلاً سود مالیاتی)؛
- ◀ محدود نمودن نوع فعالیت هائی که می توان انجام داد؛
- ◀ وضع مجازات های جزائی برای فعالیت های ثبت نشده؛

- ◀ وضع محدودیت بر ثبت انجمن‌های مشخص بشمول موسسات غیر دولتی بین المللی یا انجمن‌هایی که از منابع خارجی پول بدست می‌آورند و یا هم گروه‌های که در عرصه حقوق بشر کار می‌کنند؛
 - ◀ وضع شرایط و معیارها برای اینکه چه کسی و یا چه نوع فعالیت‌ها باید انجام شود و یا وضع محدودیت بر آن‌گونه فعالیت‌ها؛
 - ◀ محدود کردن منابع مالی (مثلاً منابع خارجی)؛ و
 - ◀ قوانینی حاکم بر آزادی‌گردهمایی‌های صلح‌آمیز، انجمن‌ها و آزادی بیان که حاوی احکام تبعیض‌آمیز می‌باشند و یا بشکل نامتناسب بر بعضی از گروه‌ها اثرات منفی برجای می‌گذارند؛
- علاوه بر آن، طرز عمل‌های سنگین اداری و اقداماتی که به صوابدید مقامات انجام می‌شود نیز می‌توانند فعالیت اعضای جامعه مدنی را محدود کنند و یا به تأخیر اندازند.
- زمانی که حق آزادی اطلاعات محدود شود، اعضای جامعه مدنی کمتر می‌توانند در عرصه پالیسی‌سازی بصورت موثر سهم بگیرند. همین‌قسم، وضع محدودیت‌های سختگیرانه‌ی غیرموجه (مثلاً دادن «موقف ناظر» به اعضای جامعه مدنی یا حق محدود سخن‌گفتن) در پروسه‌های تصمیم‌گیری نیز مانع مشارکت اعضای جامعه مدنی در این پروسه‌ها می‌شود. معیارهای آزادی انجمن‌ها به همان اندازه که در سطح بین‌المللی قابل تطبیق‌اند، در سطح ملی و محلی نیز قابل اجرا می‌باشند.³

2.4 اقدامات خودسرانه

زمانیکه جامعه مدنی از موضع‌گیری‌ها، پالیسی‌ها و یا اقدامات دولت انتقاد می‌کند و یا مخالف آن می‌باشد، احکام مبهم در قوانین می‌تواند تحت عنوان قانونیت و مشروعیت (مثلاً تحت عنوان مبارزه با پولشویی، مبارزه با تروریسم، امنیت ملی، روحیه جامعه، افترا، حفاظت از حاکمیت ملی) بطور خودسرانه علیه آنها اعمال شود که نتایج آتی را در پی خواهد داشت:

- ◀ تحقیق و تدقیق خودسرانه در مورد مدیریت و اداره داخلی؛
- ◀ تهدید به لغو ثبت و یا عملاً اقدام به این کار؛
- ◀ بستن اجباری دفتر؛
- ◀ تلاشی و ضبط اموال؛
- ◀ جریمه‌های گزاف؛
- ◀ پیگرد عدلی نادرست؛

³ گزارش گزارشگر ویژه ملل متحد در امور آزادی‌های انجمن‌های صلح‌آمیز و گردهمایی‌ها در چارچوب نهاد‌های چند جانبه، A/69/365

- ◀ بازداشت و توقیف خودسرانه؛
- ◀ وضع ممنوعیت مسافرت؛
- ◀ حرمان از تابعیت؛ و
- ◀ وضع محدودیت و یا لغو خودسرانه اعتراضات یا تجمعات.

قطعهنامه 24/21 شورای حقوق بشر ملل متحد در خصوص ایجاد و حفظ یک محیط مصئون و توانا در قانون و بشکل عملی برای جامعه مدنی یاد آور میشود که «در برخی موارد، قوانین و مقررات اداری داخلی ... سعی کرده اند و یا از آنها سوء استفاده شده است تا مانع کار جامعه مدنی شوند و یا مصئونیت آن ها را به گونه ی که در مغایرت با حقوق بین الملل قرار دارد، به خطر بی اندازند.»

3.4 آزار و اذیت، ارباب و یا انتقام جوئی های فراقانونی

علاوه بر محدودیت های اعمال شده بشکل قانونی و قوانین اعمال شده بشکل خودسرانه که می توانند فضای کاری جامعه مدنی را محدود کند، تهدید و یا نوع دیگر فشار های روانی یا حملات فیزیکی بر اعضای جامعه مدنی یا خانواده های آنها می توانند مانع انجام کار آزادانه آنها شود.

چند نمونه از آن:

- ◀ پیام های تهدید آمیز تلفنی
- ◀ زیر نظر داشتن
- ◀ حمله فیزیکی یا جنسی
- ◀ تخریب اموال
- ◀ ممنوعیت از کار و یا از بین بردن منبع درآمد
- ◀ تبلیغات شرم آور علیه اعضای جامعه مدنی و برچسب زدن اوصافی چون «دشمنان دولت»، «خائنین» به اعضای جامعه مدنی و متهم کردن آنها کار کردن برای «منافع خارجی».
- ◀ ناپدید کردن
- ◀ شکنجه
- ◀ کشتار

«مردم و گروه های جامعه مدنی بخاطر بهبود زندگی دیگران اغلب جان خود را به خطر می اندازند. حتی زمانی که می دانند ممکن برای همیشه خاموش ساخته شوند، صدای خود را بلند می کنند. آنها مشکلاتی را برجسته می سازند که دیگران نادیده می گیرند و یا شاید از وجود چنین مشکلاتی حتی خبر نداشته باشند. آنها از حقوق ما دفاع می کنند و مستحق حقوق خود هستند.»

سخنان بان کی مون سرمنشی عمومی ملل متحد
در رویداد مقامات بلند پایه برای حمایت از جامعه مدنی
23 سپتمبر 2013

«اعمال تهدید و ارباب و انتقام جوئی با وارد نمودن فشار بر اعضای حقوق بشر و شاهدین می گذارد که آنها نگرانی های خود را مطرح نمایند و یا با سازمان ملل متحد و یا دیگر اعضای بین المللی کار کنند. این اقدامات در عین زمان باعث ایجاد ترس در بین مردم شده و فضائی سرکوب کننده ی را بوجود می آورد که در آن، آزادی بیان، انجمن و گردهمایی صلح آمیز که عناصر لازمی یک جامعه دموکرات می باشد را سرکوب می شود.»

سفیر، لورا دوپوی لاسر،
نماینده دایم کشور اروگوای در دفتر ملل متحد در ژنو و
رئیس شورای حقوق بشر (از 2011 تا 2012)

زنان مدافع حقوق بشر

زنان مدافع حقوق بشر، مثل همکاران مردشان، نیز با تهدید های مشابه روبرو اند و افزون بر آن، به عنوان زن در معرض تهدید های جنسی و خشونت های خاص جنسیتی نیز قرار دارند. کار زنان مدافع حقوق بشر اکثراً به عنوان تلاشی برای به چالش کشیدن ارزش های سنتی خانواده و نقش جندر در جامعه تصور می شود که این امر می تواند سبب بروز خصومت از سوی مردم و مقامات دولتی علیه زنان مدافع حقوق بشر شود. زنان مدافع حقوق بشر در معرض بدنام شدن و محرومیت از حقوق اجتماعی از سوی رهبران اجتماعی، گروه های اعتقادی، خانواده ها و اجتماعاتی قرار دارند که به نظر آنها چنین زنان با کار خود دین، آبرو و فرهنگ را تهدید می کنند.

علاوه بر آن، نفس کار این زنان و یا آنچه که برای تحقق اش تلاش می کنند (به گونه مثال تحقق حقوق زنان یا حقوق مرتبط به جندر) می تواند آنها را در معرض حملات گوناگون قرار دهد. برای اینکه زنان مدافع حقوق زن را منزوی یا بی میل به ادامه کارشان کنند، خانواده های شان نیز در معرض تهدید و خشونت قرار می گیرند. برخلاف همکاران مرد شان، زنان مدافع حقوق بشر بیشتر در معرض نوع خاص خشونت ها، بدرفتاری، پيشداوری، محرومیت از کار و ترد شدن قرار دارند. برای اینکه بتوانیم میکانیزم های حفاظتی و دیگر اشکال رسیدگی به نگرانی های آنها را در سطح محلی و بین المللی تقویت کنیم، چنین چالش های خاص باید شناسایی و تشخیص شوند. تهدید،

آزار و اذیت، خشونت و بدرفتار که علیه زنان مدافع حقوق بشر چه از سوی عاملین دولتی یا غیر دولتی صورت می‌گیرد باید بشکل فوری و همه جانبه مورد تحقیق قرار گیرد.

در سال 2013، مجمع عمومی ملل متحد اولین قطعنامه شماره 68/181 خویش در مورد زنان مدافع حقوق بشر را تصویب کرد که بر نگرانی‌های خاص در مورد تبعیض‌های منظم، ساختاری و خشونت‌های تأکید می‌نماید که زنان مدافع حقوق بشر در تمام سنین با آن روبرو اند. این قطعنامه از تمام دولت‌ها می‌خواهد بخاطر تأمین حفاظت این افراد هرگونه اقدام لازم را روی دست گرفته و برای ایجاد یک محیط مصئون و مساعد در دفاع از حقوق بشر در تلاش‌های خود نیز یک دورهای جندر را بگنجانند.

در کشور ساحل عاج قانون ترویج و حفاظت از مدافعین حقوق بشر مورخ 2014 بسیاری از حقوقی را شامل می‌شود که در اعلامیه مدافعین حقوق بشر نیز آمده است؛ مانند حق آزادی بیان، آزادی تشکیل انجمن و موسسات غیر دولتی، حق دسترسی به منابع، حق ارایه معلومات به ارگان‌های بین‌المللی و حق محافظت در برابر انتقام جوئی‌ها. این قانون دربرگیرنده احکامی برای محافظت مدافعین حقوق بشر، خانواده و خانه‌های آنها در برابر حملات و همچنین تحقیق و مجازات عاملین در صورت وقوع حمله می‌باشد. در این قانون تهدید هائی که مشخصاً متوجه زنان مدافع حقوق بشر است و محافظت‌های لازم برای آنان مشخص شده است. این قانون کشور ساحل عاج مورد استقبال اعضای جامعه مدنی بشمول ائتلاف مدافعین حقوق بشر و شبکه مدافعین حقوق بشر افریقای غربی قرار گرفته است.

تهدید و ارعاب و انتقام جوئی‌ها علیه افراد یا گروه‌ها به سبب همکاری آنها با ملل متحد

«کار جامعه مدنی برای پیشبرد کل برنامه‌های سازمان ملل متحد، نه تنها در بخش حقوق بشر، بلکه در بخش‌های صلح و امنیت و توسعه نیز حیاتی می‌باشد. اهمیت جامعه مدنی و نیاز به آن هیچگاهی بیش از این احساس نشده است. انتقام جوئی‌ها و تهدید و ارعاب علیه افرادی که با ملل متحد کار می‌کنند قابل قبول نیست - نه به این دلیل که ما را در انجام کار مان که بر اساس منشور ملل متحد و اعلامیه جهانی حقوق بشر مکلف به انجام آن شده ایم، کمک می‌کنند - بلکه قصد دارند افراد دیگر را از همکاری با ما دلسرد کنند. ما باید بخاطر تقویت ندای دموکراسی در تمام سطوح دست بکار شویم.»

سخنان بان کی مون سرمنشی عمومی ملل متحد
در رویداد مقامات بلند پایه برای حمایت از جامعه مدنی
23 سپتمبر 2013

« ملل متحد نمی توانست کار ارزشمند خود برای تحقق حقوق بشر را بدون آنانی که با ما همکاری می کنند، انجام دهد. وقتی آن افراد مورد تهدید و هدف انتقام جوئی قرار می گیرند، آنها قربانی می شوند ولی مسئولیت همه ی ما نیز کاهش می یابد. زمانیکه همکاری آنها با ما سرکوب شود، کار ما نیز در عرصه حقوق بشر به مخاطره می افتد.»

سخنان بان کی مون سرمنشی عمومی ملل متحد
در بحث عمومی هیئت عالی رتبه در مورد انتقام جوئی ها
نیویارک، 2011

اما اقدامات تهدید و انتقام گیری علیه افراد یا گروهها بخاطر همکاری نمودن با ملل متحد در عرصه حقوق بشر بشدت تکان دهنده می باشد. به رغم تصدیق و پذیرفتن نیاز و حق این افراد و گروه ها برای مشارکت در کار سیستم حقوق بشری ملل متحد، همچنین اعمال تهدید و انتقام جوئی علیه آنها ادامه دارد.

بعضی از اعضای جامعه مدنی بخاطر همکاری با میکانیزم ها یا مسئولین ملل متحد (مثلاً بخاطر اعلامیه ها، اظهارات و نشست ها و غیره) می توانند مورد تهدید یا انتقام گیری قرار گیرند یا مثلاً از سوی مسئولین دولت بخصوص از طریق اظهارات مسئولین بلند پایه تهدید یا اذیت شوند؛ از مسافرت برای مشارکت در نشست ها منع شوند و در نهایت چنین اعضای جامعه مدنی متوجه می شوند که فعالیت های آنها تحت نظارت بوده و یا محدود شده است. تبلیغات برای بدنام سازی آنها در رسانه های همگانی چاپی یا از طریق تلویزیون چیز غیر معمولی نیست. تهدیدها میتواند حتی از طریق تلفن، پیام متنی یا با تماس مستقیم انجام شود. شاید اعضای جامعه مدنی بازداشت، شکنجه، لت و کوب و یا حتی کشته شوند.

شورای حقوق بشر چندین قطعنامه را در این مورد بشمول قطعنامه های 24/24 و 12/2 صادر نموده است. سرمنشی عمومی سالانه قضایای منتسب به انتقام گیری بخاطر همکاری با ملل متحد در عرصه حقوق بشر را گزارش می دهد. سرمنشی عمومی و کمشنر عالی حقوق بشر هر دو چندین بار گفته اند که این گونه انتقام جوئی ها قابل قبول نمی باشد و ملل متحد باید در برابر چنین اقدامات واکنش هماهنگ شده و یکپارچه نشان دهد. در برابر چنین اعمال انتقام جویانه سایر میکانیزم های حقوق بشر نیز بصورت علنی و قوی موضع گیری کرده اند.

احکام معاهده حقوق بشر در مورد انتقام جوئی ها

پروتکول اختیاری به میثاق بین المللی حقوق فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی - ماده 13

کشور عضو تمام اقدامات مناسب را به منظور حصول اطمینان از این که افراد تحت قلمرو اش به سبب ارتباط برقرار کردن با کمیته مطابق این پروتوکول مورد هیچگونه بدرفتاری یا تهدید قرار نمی گیرد، بر می دراد.

پروتکول اختیاری به میثاق بین المللی حقوق کودک در مورد طرز العمل ارتباطی - ماده 4

کشور عضو تمام اقدامات مناسب را به منظور حصول اطمینان از این که افراد تحت قلمرو اش به سبب ارتباط برقرار کردن ویا همکاری با کمیته مطابق این پروتوکول مورد هیچگونه نقض حقوق بشر، بدرفتاری یا تهدید قرار نمی گیرد، بر می دارد.

پروتکول اختیاری به میثاق بین المللی محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان- ماده 11

کشور عضو تمام اقدامات مناسب را به منظور حصول اطمینان از این که افراد تحت قلمرو اش به سبب ارتباط برقرار کردن با کمیته مطابق این پروتوکول مورد هیچگونه بدرفتاری یا تهدید قرار نمی گیرد، بر می دارد.

در اتریش، بند 18 قانون هیئت بازرس مورخ 1982 چنین صراحت دارد: «هیچ شخص نباید به موجب ارائه اطلاعات به کمیته فرعی منع شکنجه، به هیئت بازرس یا به کمیسیون های ایجاد شده توسط آن مجازات و یا به گونه دیگری تنبیه شود.»

در کشور مونتنگرو، ماده 56 قانون اساسی سال 2007، چنین صراحت دارد: «هر شخص حق دارد بخاطر حفاظت از حقوق و آزادی های تضمین شده در قانون اساسی به نهاد های بین المللی مراجعه کند.»

محدودیت های حقوقی و اداری توأم با آزار و اذیت، ارباب و انتقام جوئی نقش مشارکتی جامعه مدنی را که باید با دولت ها ایفا کند، کم رنگ و ضعیف می سازد. هدف این محدودیت ها این است که از کار جامعه مدنی ممانعت کرده ویا تأثیرات آنرا محدود، بی اعتبار ویا بی اثر نماید. عدم موفقیت در حفاظت و توسعه این فضا و تضمین یک محیط مصئون و مساعد در تناقض با مکلفیت های کشور ها بر اساس قانون بشردوستانه بین المللی می باشد.

کشور ها در برابر حفاظت از اعضای جامعه مدنی مسئولیت اساسی دارند، اما زمانی که فضای جامعه مدنی یا خود اعضای جامعه مدنی بخاطر کارشان در راستای پیشرفت حقوق بشر در معرض خطر قرار می گیرند، جامعه بین المللی در برابر حمایت و حفاظت از آنها منافع و مسئولیت مشترک دارند.

5. من چی کاری می توانم بکنم؟ مراجعه به ملل متحد

قانون بین المللی حقوق بشر یک پلتفرم خاصی را فراهم می نماید که اعضای جامعه مدنی با مراجعه به آن می توانند حمایت و رهنمود بدست بیاورند. این پلتفرم شامل دفتر کمشنر عالی حقوق بشر ملل متحد، نهاد های معاهدات حقوق بشر، شورای حقوق بشر و میکانیزم های آن (تعهدات طرز العمل ویژه، بررسی دوره ای جهانی و غیره) می شود.

«معیار های حقوق بشر بین المللی یک چهارچوب جهانی را ارائه می دهد و به سازمان های مدنی توانایی می بخشد تا از عملی شدن نورم های توافق شده بین المللی حمایت کنند. این معیار ها نه تنها فعالیت های سازمان های مدنی را مشروعیت بخشیده، بلکه یک پلتفرم موثر را بخاطر نظارت مستقیم و گزارش دهی از مکلفیت های حقوق بشری دولت ها نیز فراهم می نماید. میکانیزم های بین المللی حقوق بشر به مثابه یک پلتفرم اساسی برای حمایت از محیط مساعد تر برای جامعه مدنی عرض وجود نموده اند. در محیط های مخصوصاً محدود کننده، ارگان های حقوق بشر ملل متحد نقطه آغازین است برای گروه های ملی جامعه مدنی تا سطح آگاهی را بلند بپرند و در مورد مسائل حساس گفتگو نمایند.»

دکتور دانی سریس کاندراجا

سرمنشی عمومی، CIVICUS: ائتلاف جهانی برای مشارکت شهروندان

اکتوبر 2014

دو راه وجود دارد که از طریق آن میکانیزم های حقوق بشر ملل متحد می توانند از فضای جامعه مدنی محافظت کنند:⁴

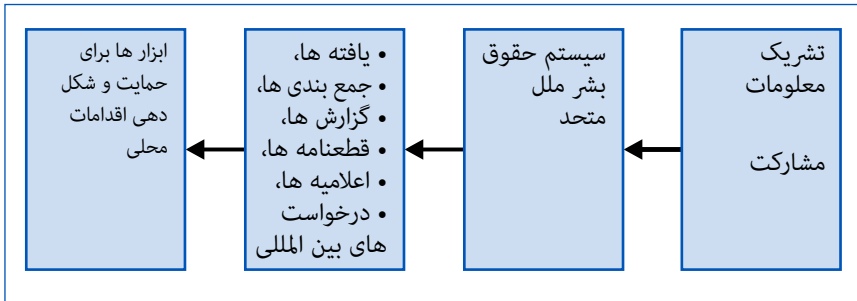
مستند سازی موانع، تهدید ها در برابر فضای جامعه مدنی و کارکرد های خوب. ثبت موارد در مورد وضعیت حقوق بشر اساس لازم برای مداخله میکانیزم های حقوق بشر ملل متحد را فراهم می نماید. اطلاعات تائید و درست ثبت شده از سوی اعضای جامعه مدنی یک موقعیت قوی را برای اقدام ایجاد می نماید، معتبر تر و متقاعد کننده می باشد، رد آن مشکل است و راه موثری برای ترویج و حفاظت از حقوق بشر به شمار می آید. از اعضای جامعه مدنی درخواست می شود تا اسناد و مدارک (مثلاً، معلومات معتبر و واقعی، تحلیل های دقیق و پیشنهادات مشخص) شان در مورد موانع و تهدید ها علیه اعضای جامعه مدنی و فضای کاری آنها را با همه شریک نمایند و در ضمن کارکرد های خوب خود را به میکانیزم های حقوق بشر ملل متحد انتقال دهند.

⁴ خوانندگانی که تا اکنون با مشخصات اصلی این میکانیزم ها آشنائی ندارند، می توانند به کتاب رهنمای دفتر کمیشنری عالی حقوق بشر ملل متحد برای جامعه مدنی تحت عنوان "کار با پروگرام حقوق بشر ملل متحد" مراجعه کنند. معلومات و مطالب بیشتر را می توان در مجموعه رهنمود های عملی برای جامعه مدنی از جمله چگونه می توان توصیه های حقوق بشری ملل متحد را پیگیری کرد، یافت.

استفاده از فضای موجود. از اعضای جامعه مدنی دعوت می شود تا از فرصت ها برای مشارکت در کنفرانس ها و نشست های بین المللی یا بازدید کارشناسان استفاده کنند. فرصت ها از طریق اظهار نظر، برگزاری جلسات، ایجاد شبکه های کاری میان اشتراک کنندگان برای بالابردن سطح آگاهی در مورد موضوعات مرتبط به فضای جامعه مدنی و همچنین درمیان گذاشتن پیشنهادات و استراتژی های موفق موجود می باشد.

کارکردن با میکانیزم های حقوق بشر ملل متحد روی موضوعات فضای جامعه مدنی این امکان را به اعضای جامعه مدنی می دهد تا از این دستاورد ها (پیشنهادات و یافته های بین المللی به دولت در مورد اقدامات حقوقی، اداری و دیگر اقدامات) در کار شان برای حفاظت از فضای جامعه مدنی استفاده کنند و در سطح محلی اعضای جامعه مدنی را تقویت ببخشند.

چند نمونه از دستاورد های مأموریت ها و میکانیزم های حقوق بشر ملل متحد:

- ◀ ملاحظات و نتیجه گیری های نهاد های معاهدات و همچنین دیدگاه ها و پیشنهادات در مورد قضایای انفرادی؛
- ◀ ارزیابی ها، پیشنهادات و نتیجه گیری های مندرج گزارش ها در مورد بازدیدها از کشور ها، گزارش های موضوعی و مکاتبات در مورد قضایای انفرادی توسط طرزالعمل های ویژه (کارشناسان مستقل) شورای حقوق بشر تهیه شده اند؛
- ◀ پیشنهادات برخاسته از بررسی های دوره ای جهانی؛
- ◀ قطعنامه ها و تصامیم شورای حقوق بشر و مجمع عمومی؛
- ◀ گزارش های کمیسیون های تحقیقی، هیئت های حقیقت یابی و دیگر میکانیزم های تحقیقاتی تک موردی حقوق بشر که توسط شورای حقوق بشر ایجاد می شوند؛
- ◀ اعلامیه های سرمنشی عمومی ملل متحد؛

- ◀ اعلامیه ها، گزارش ها و تحقیقات کمشنر عالی حقوق بشر ملل متحد (مثلاً گزارش ها در مورد فعالیت های نمایندگی های ساحوی، گزارش ها و مطالعات در مورد کشور و وضعیت های موضوعی که از سوی شورای حقوق بشر یا مجمع عمومی ملل متحد صلاحیت داده می شود)؛
- ◀ گزارش های سالانه سرمنشی عمومی در مورد قضایای تهدید یا انتقام جوئی علیه افراد یا گروه های همکار با ملل متحد در عرصه حقوق بشر؛
- ◀ درخواست های سرمنشی عمومی، کمشنر عالی حقوق بشر یا کارشناسان حقوق بشر از کشور ها در اعلامیه های علنی؛

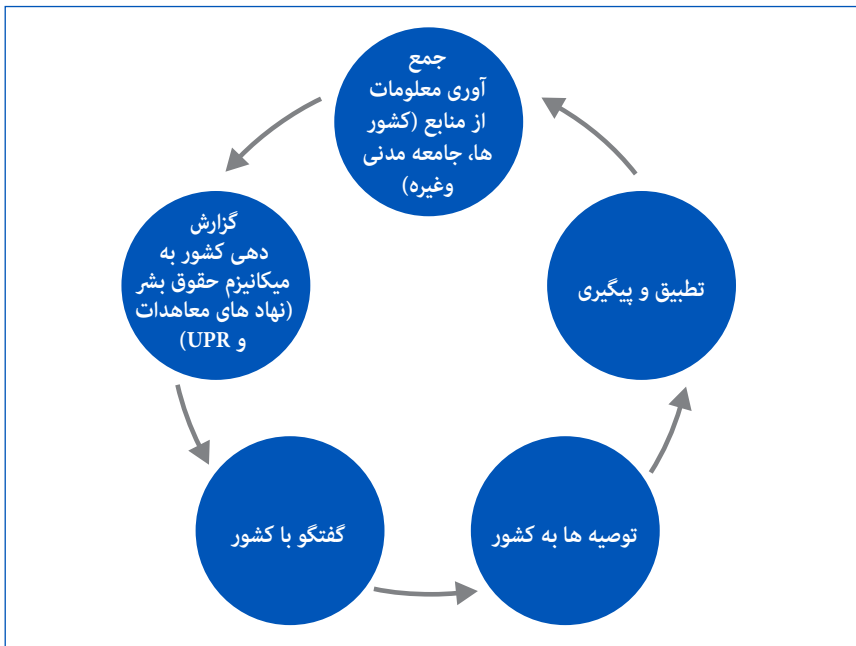
این یافته ها و پیشنهادات نیز می توانند به مثابه ابزار قوی در طرفداری و سوق حمایت ها و شکل دهی فعالیت های محلی و محافظت بکار برده شوند. به گونه مثال اعضای جامعه مدنی می توانند موارد ذیل را انجام دهند:

- ◀ کار با دولت های مرکزی و محلی روی تطبیق پیشنهادات سیستم حقوق بشر ملل متحد؛
 - ◀ بلند بردن سطح آگاهی اجتماعات محلی در مورد تحلیل ها و انتظارات از فعالیت های حقوق بشری در کشور؛
 - ◀ نظارت و ارزیابی واکنش ها و اقدامات انجام شده توسط مسئولین در سطح مرکزی و محلی؛
 - ◀ تقویت مواد موجود پشتیبانی از طریق متون قوی و هدفمند، استراتژی های موثر و روش های خوب؛
 - ◀ بسیج دیدگاه ها در داخل و در سراسر نهاد های جامعه مدنی و در میان مردم؛
 - ◀ ایجاد مشارکت ها؛
 - ◀ بهبود کیفیت گفتگو ها با مسئولین عامه؛
 - ◀ مشارکت در ایجاد پالیسی ها؛
 - ◀ شکل دهی دعاوی حقوقی/جزائی؛
 - ◀ مشارکت در طرز العمل های پیگیری میکانیزم های حقوق بشر؛
 - ◀ ارزیابی و ارایه مشوره های فنی به افرادی که می خواهند شکایت های انفرادی خود را به میکانیزم های حقوق بشر تسلیم دهند؛
- یافته های ملل متحد در مورد دیگر کشور ها نیز منابع سرشار از معلومات در مورد استراتژی هائی می باشند که به تجربیات مشابه در دیگر مکان ها ارتباط دارند.

میکانیزم های حقوق بشر ملل متحد چگونه کار می کنند

بطور عموم، میکانیزم های حقوق بشر ملل متحد در تلاش برای رسیدگی به مشکلات حقوق بشری از یک پروسه مشابه پیروی می کنند. معلومات از منابع گسترده و مختلف بشمول اعضای جامعه مدنی جمع آوری یا دریافت می شود. این معلومات به منظور تثبیت صحت، اعتبار و دقت آن تحلیل و بررسی می شود. میکانیزم مربوطه گفتگوی حضوری یا کتبی را با دولت آغاز می نماید تا محتوای معلومات را روشن سازد. میکانیزم متذکره می تواند به دولت در خصوص چگونگی حل مشکل توصیه هائی ارائه نماید و بخاطر کمک در اجرای این توصیه ها با آن کشور همکاری کند. سپس معلومات بیشتر جمع آوری می شود تا بر اساس آن پیشرفت تطبیق توصیه های ارائه شده ارزیابی شود.

در ماه اپریل 2011، اعضای کمیته نمایندگان افراد دارای معلولیت کشور هسپانیه (CERMI) با شرکت در پنجمین نشست کمیته حقوق افراد داری معلولیت (CRPD) در تهیه لستی از مسائل سهم گرفتند. این نمایندگان گزارشی به کمیته ارائه داشته در مورد مسائل به کمیته معلومات دادند و سپس روی مسئله پیگیری پیشنهادات مطرح شده عنوانی دولت هسپانیه کار کردند. بطور مشخص، کمیته (CERMI) کمپاین گسترده ی را برای احیای حق رأی دهی برای کسانی که حق رأی شان بخاطر معلولیت شان از آنها سلب شده بود و تعداد شان در آن زمان به تقریباً 80 هزار نفر می رسید، به راه انداخت. این کمیته پیشنهاد نموده بود که «تمامی قوانین مربوطه باید بررسی گردد تا اطمینان حاصل شود که تمامی افراد معلول صرفنظر از نوع معلولیت، موقف حقوقی یا محل سکونت شان دارای حق رأی می باشند» (CRPD/C/ESP/CO/1, پراگراف 48). این کمیته چندین برنامه در حمایت از تعدیل در قوانین را روی دست گرفت از جمله نشر رهنمودی تحت عنوان «شما حق دارید که رأی بدهید و کسی نمی تواند این حق را از شما بگیرد» که حاوی معلومات مفصل در مورد مراحل عملی برای مطالبه و استفاده از حق رأی دهی می شد. در نتیجه تلاش های این کمیته، سارنوال دادگاه عالی از سارنوالان منطقوی خواست تا از حق رأی دهی افراد دارای معلولیت محافظت کنند. کمیته (CERMI) از دولت و کنگره نیز خواست که بر اساس ملاحظات نهایی کمیته (CRPD) قوانین را تعدیل کنند. طرح تعدیل قانون به چندین عضو کنگره و دولت ارسال گردید.

اعضای جامعه مدنی می توانند از حمایت جامعه بین المللی برای پشتیبانی از استراتژی های ملی جهت بسیج مردم محل و ترغیب مسئولین عامه به ترویج و حفاظت از فضای جامعه مدنی استفاده نمایند.

من چی می توانم بکنم؟

◀ از اسناد تهیه شده توسط حقوق بشر ملل متحد در مورد کشور خود آگاه بوده و آن را با دیگران در میان بگذارید.

<http://www.ohchr.org/EN/Countries?Pages?HumanRightstheWorld.aspx>

◀ با نزدیکترین دفتر کمشنر عالی حقوق بشر ملل متحد یا تیم کشوری ملل متحد تماس گرفته و گزارش خویش در مورد تجربیات تان از فضای جامعه مدنی را با بخش جامعه مدنی دفتر کمشنر عالی حقوق بشر ملل متحد در میان بگذارید: civilsociety@ohchr.org

◀ معلوم نمائید که چگونه می توانید در کار نهاد های معاهدات حقوق بشری سهم گرفته و مشارکت نمائید.

<http://www.ohchr.org/Documents?Publications?NgoHandbook?ngohandbook4.pdf>

◀ بر اساس معاهده حقوق بشر شکایت درج کنید، از جمله، در صورت مناسب بودن، خواستار اقدامات موقت عاجل شوید.

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet7Rev.2.pdf>

◀ به کارشناسان طرزالعمل خاص شورای حقوق بشر شکایت خود را تسلیم نمائید:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Communications.aspx>

◀ به طرز العمل شکایات شورای حقوق بشر شکایت خود را درج نمائید:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ComplaintProcedure/Pages/HRCComplaintProcedureIndex.aspx>

◀ معلومات و تجارب خود در ارتباط به فضای جامعه مدنی را در نشست های شورای حقوق بشر با دیگران شریک سازید:

http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRConcil/PracticalGuideNGO_en.pdf

◀ معلومات و تجربیات مرتبط به فضای جامعه مدنی را در بررسی دوره ای جهانی شورای حقوق بشر از کشور تان شریک سازید:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Documents/PracticalGuideCivilSociety.pdf>

◀ معلومات و اظهارات مفصل خود در مورد قضایای آزار و اذیت، ارباب یا انتقام علیه افراد یا گروه هایی که با سازمان ملل متحد، نمایندگان و میکانیزم های آن در عرصه حقوق بشر در تهیه گزارش سالانه سرمنشی عمومی همکاری می کنند را با شریک سازید: reprisals@ohchr.org

◀ در گزارش های موضوعی سرمنشی عمومی ملل متحد ویا کمیشنر عالی حقوق بشر ملل متحد نظریات خود را ابراز نمائید:

◀ در گزارش های موضوعی و کشوری طرز العمل های خاص دیدگاه های خود را بیان کنید:

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/NgoHandbook/ngohandbook6.pdf>

◀ در لست ایمیل های بخش جامعه خود را ثبت نام کنید تا بتوانید از فعالیت های میکانیزم های حقوق بشر ملل متحد آگاهی حاصل کنید:

<http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/CivilSociety.aspx>

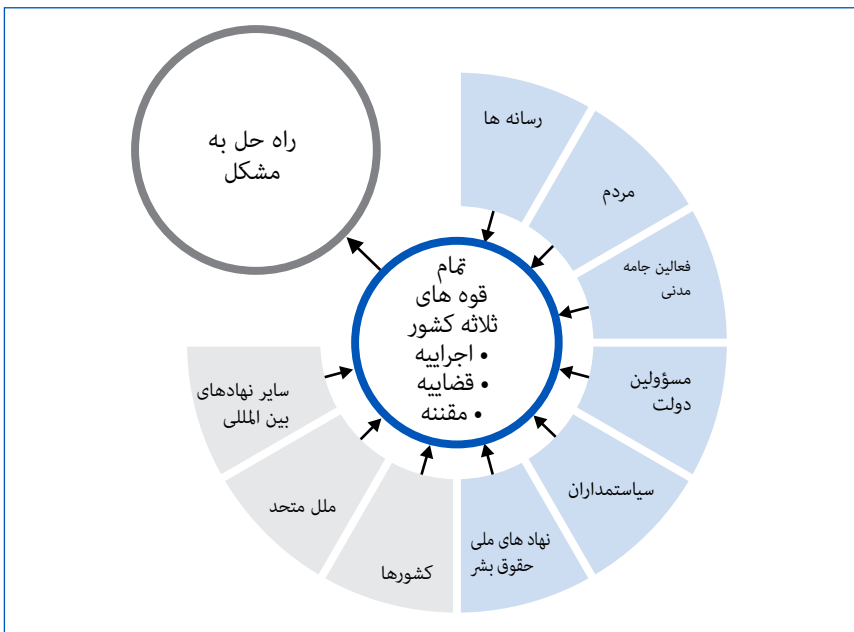
مدیریت نمودن انتظارات

دولت‌ها در برابر ترویج و حفاظت از آزادی بیان، انجمن و گردهمایی صلح آمیز و تامین حق مشارکت در امور عامه مسئولیت اساسی را دارند. اعضای جامعه مدنی همراه با سیستم حقوق بشر ملل متحد و دیگر اعضاء می‌توانند دولت‌ها را در انجام این مکلفیت یاری رسانند.

رسیدگی به مواعق فرا روی فضای جامعه مدنی که ناشی از قوانین و مقررات می‌باشد معمولاً نیازمند چارچوب زمانی طولانی می‌باشند ولی رفتارهایی چون آزار و اذیت، ارباب و انتقام جوئی علیه اعضای جامعه مدنی ایجاب توجه عاجل را می‌کنند. استفاده از مکانیزم‌های ذیربط ملل متحد که به قضایای مورد بررسی ارتباط دارند مهم می‌باشد.

توانای برای بوجود آوردن نتایج مثبت در هر دو شرایط فوق الذکر یک تلاش همگانی است که همیشه با بسیج نمودن طیف وسیعی از اعضاء تحقق می‌پذیرد: مردم محل، سایر اعضای جامعه مدنی (داخلی و بین‌المللی)، نهاد‌های حقوق بشر داخلی، رسانه‌ها، مسئولین دولتی، سیاسیون، دیگر کشورها و اجتماعات منطوقی و بین‌المللی.

همکاری و مشارکت اعضای جامعه مدنی با سیستم حقوق بشر ملل متحد یکی از روش‌ها برای ازدیاد و بلند کردن خواست‌ها و صداها برای آوردن تغییرات می‌باشد. این یکی از عناصر موثر استراتیژی کلی برای ترویج و حفاظت از فضای جامعه مدنی می‌باشد.

6. منابع اسناد

منابع ملل متحد

کار با برنامه حقوق بشر ملل متحد: کتاب راهنما برای جامعه مدنی -

http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/CivilSociety/Documents/Handbook_en.pdf

چگونه پیشنهادات حقوق بشر ملل متحد را پیگیری کنیم - رهنمود عملی برای جامعه مدنی -

<http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/CivilSociety/HowtoFollowUNHRRRecommendations.pdf>

پلان مدیریتی دفتر کمشنر عالی حقوق بشر (2014 تا 2017)، استراتژی موضوعی در مورد گسترش فضای دموکراتیک (صفحات 72 تا 83)-

http://www2.ohchr.org/english/OHCHRreport2014_2017/OMP_Web_version/media/pdf/10_Democratic_space.pdf

اعلامیه در مورد مدافعین حقوق بشر

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx>

خلاصه ی بحث مجمع عمومی شورای حقوق بشر در مورد اهمیت ترویج و حفاظت از فضای جامعه مدنی، A/HRC/27/33.

کمیته حقوق بشر، تبصره عمومی شماره 34، ماده 19: آزادی دیدگاه و بیان، CCPR/C/GC/34. ارزیابی قوانین مرتبط به آزادی انجمن ها، گزارش گزارشگر ویژه در مورد وضعیت مدافعین حقوق بشر، A/64/226.

تحقیقی پیرامون زنان مدافع حقوق بشر، گزارش گزارشگر ویژه در مورد وضعیت مدافعین حقوق بشر، A/HRC/16/44.

عناصر یک محیط مصئون و مساعد برای مدافعین حقوق بشر، گزارش گزارشگر ویژه در مورد وضعیت مدافعین حقوق بشر، A/HRC/25/55.

توانایی انجمن ها برای دسترسی به منابع مالی، گزارش گزارشگر ویژه در مورد حق آزادی گردهمایی صلح آمیز و انجمنها، A/HRC/23/39.

گزارش های سرمنشی عمومی در مورد همکاری با ملل متحد، نمایندگان و میکانیزم های آن در عرصه حقوق بشر (A/HRC/14/19، A/HRC/18/19، A/HRC/21/18، A/HRC/24/29، A/HRC/27/38)

فصل 16، سهم گیری و مشارکت با جامعه مدنی، رهنمود دفتر کمشنر عالی حقوق بشر در مورد نظارت بر حقوق بشر-

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Chapter16-MHRM.pdf>

برخی منابع برگزیده شده از جامعه مدنی و سایر منابع

چک لیست اصول و عناصر برای قوانین ملی (مرکز بین المللی قانون غیر انتفاعی)-

<http://www.icnl.org/research/library/files/Transnational/checklisten.pdf>

طرز سلوک نیک برای نمونه های مشارکت جامعه مدنی در پروسه تصمیم گیری ها، اتحادیه اروپا -

http://www.coe.int/t/ngo/code_good_prac_en.asp

کتاب راهنما در مورد انتقام جوئی ها (خدمات بین المللی برای حقوق بشر)-

<http://www.ishr.ch/news/reprisals-handbook>

اندکس محیط مساعد سال 2013 (CIVICUS)

<http://www.civicus.org/downloads/2013EEI%20REPORT.pdf>

7. تماس با ما

از طریق ذیل می توانید با بخش جامعه مدنی دفتر کمشنری عالی حقوق بشر تماس برقرار نمایید:

civilsociety@ohchr.org

تلفون: +41 (0) 22 917 9656

سیستم ایمیل جامعه مدنی تازه ترین اطلاعات و رهنمود ها در مورد تمامی مأموریت ها و میکانیزم های حقوق بشر و همچنینین معلومات و ضرب الاجل ها برای درخواست برای منابع مالی، کمک های بلاعوض و کمک های تحصیلی فراهم می کند. برای عضویت در آن، به صفحه اینترنتی جامعه مدنی مراجعه کنید:

<http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages?CivilSociety.aspx>

